

ДІАЛЕКТИКА ВІЙНИ І МИРУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Реферат. Спираючись на аналіз специфіки сучасної війни, концептуальної влади та життєустрою народу, автор досліджує процеси, які послабляли соціальний організм України. Взаємозв'язок війни і миру розглядається в контексті включення українського суспільства в «надсуспільство». Управління українським суспільством періоду незалежності здійснювалося за чужою концепцією. Ринкові реформи в Україні призвели до глибокої трансформації людини, суспільства і суспільної свідомості. «Мамонізм» постав як панівна ідеологія в Україні.

Ключові слова: концептуальна влада, неоліберальні реформи, сучасна війна, життєустрій народу, соціальний організм України, національні інтереси українського народу, ідеологія мамонізму.

Конфлікт у Донбасі засвідчив кардинальні зміни в житті українського суспільства. Виявилось, що суспільно-політичні сили не готові до вирішення проблем внутрішнього життя мирними засобами. Антитерористична операція в Донбасі швидко перетворилася на справжню війну. Ще в 2012 р. більшість жителів України навіть уявити собі не могли, що на території одного з її регіонів буде вестися війна проти сепаратистів, підтримуваних сусідньою державою. Взаємозв'язок війни і миру проявився соціальною реальністю нашого суспільства і вимагає глибокого соціально-філософського аналізу.

Осмислення взаємозв'язку війни і миру вимагає аналізу соціальних змін в суспільному житті на основі концепцій, які відображають структурування найважливіших процесів життя суспільства у просторі та часі. Вже склалися теоретико-методологічні передумови осмислення цієї проблеми. По-перше, вивчення специфіки сучасної війни в роботах дослідників Н. Гродненського [3], Ю. Петухова [9], М. Сенченка [12] розкриваються інформаційний, психологічний, латентний, невидимий, фінансовий і концептуальний аспекти сучасної війни, що мають місце не лише у воєнний, але й у мирний час. Саме ці властивості сучасної війни актуалізують проблему діалектика війни і миру.

По-друге, обґрунтування феномена концептуальної влади, яке здійснив В. Солонько [14], дає можливість вивчати цілеспрямований вплив певних сил на формування основних тенденцій розвитку регіонів, країн і цивілізацій. Цей вплив здійснюється в умовах мирного часу і без використання зброї, але здатний завдавати усім сферам життя руйнувань, які подібні наслідкам війни.

По-третє, автором було розроблено концепцію життєустрою народу, в якій обґрунтовано модель вивчення соціального організму країни, цілісність якого забезпечується функціонуванням основних відтворювальних процесів.

Мета статті — виявити соціальні процеси в українському суспільстві, які в умовах мирного життя послабляли соціальний організм країни, посилювали суспільно-політичні суперечності, закладали підґрунтя воєнного конфлікту.

Аналізуючи феномен війни, необхідно пам'ятати, що в сучасних умовах характер війни змінився настільки, що пересічна людина може її не помітити.

М. Сенченко зазначає, що війна нового покоління, постіндустріального суспільства в основному, вже не є війною в класичному розумінні, коли на полі бою одна одній безпосередньо протистояли держави та їхні армії, засобом ведення війни була звичайна зброя або ядерна, а безпосередніми учасниками — особовий склад воюючих армій або частина задіяного населення. Цілі такої війни (захоплення територій, держав, матеріальних цінностей, ресурсів, знищення певної кількості людей, встановлення окупаційного режиму влади тощо) досягаються політичними, організаційними, фінансово-економічними, ідеологічними, культурними, інформаційними та іншими засобами, що діють за принципом дії спецслужб і розвідок. Армії та їх озброєння будуть законсервовані і стануть відігравати допоміжну роль [12, с. 62].

Однією з головних ознак, які ідентифікують таку війну, визначають її сутність, зміст, природу і характер є використовувана зброя та її система вражаючих факторів, наслідки їх дії. В основі вражаючих факторів нової зброї лежать спеціальні закони суспільного розвитку. Кожен вражаючий фактор постає ретельно розробленою програмою вторгнення в середину соціального органу за принципом віруса з послідуємим руйнуванням і знищенням тієї чи іншої сфери життєустрою і життєзабезпечення народу, суспільства і держави [12, с. 62].

Соціальні зміни в сучасній Україні за своїми руйнівними наслідками дуже схожі на результати програної війни. За оцінкою М. Шульги, «реальна трансформація проходила як дрейф від суспільства другого світу до суспільства третього світу в його класичній формі — з різкою соціальною та майновою поляризацією, бідністю переважної частини населення, технологічно відсталою промисловістю, архаїчним сільським господарством, тіньовою економікою, корупцією державного апарату, вивозом капіталу за кордон» [16, с. 440]. Правлячі кола навіть в умовах мирного життя не змогли забезпечити поступальний рух суспільства. Цей факт потребує пояснення.

Соціальні зміни в українському суспільстві необхідно досліджувати в контексті еволюційного перелому, що, за визначенням О. Зінов'єва, відбувся у другій пол. ХХ ст.: «Соціальна сутність цього перелому полягає, по-перше, в переході людства від епохи суспільств до епохи надсуспільств і, по-друге, в перетворенні історичного процесу із стихійного і некерованого в проєктований і керований» [4, с. 440]. Філософ розглядає надсуспільство як «людське об'єднання з більш високим рівнем соціальної організації, ніж звичні суспільства. Цей більш високий рівень визначається тим, що над державністю зростає наддержавність, над економікою надекономіка, над ідеологією надідеологія і ці «надбудови» утворюють новий компонент в соціальній структурі об'єднання. Він включає в себе попередній рівень, тобто компоненти соціальної організації суспільства (державу, право, економіку, ідеологію), але трансформує їх стосовно нових умов і домінує над ним» [4, с. 440].

Взаємозв'язок війни і миру в Україні необхідно розглядати через призму процесу включення українського суспільства в «надсуспільство», впливу на Україну такого феномена цивілізаційного рівня як концептуальна влада.

І. Солонько вважає: система наддержавного цивілізаційного управління, яка склалася протягом багатьох віків, визначається як концептуальна влада. *«Концептуальна влада — це влада людей, здатних породжувати в суспільстві соціальні процеси, що охоплюють життя суспільства протягом багатьох поколінь і протікають згідно розробленої концепції. ...концептуальна влада це ще й влада концепції (замислу або системи ідей), за якою живе суспільство, над масовою суспільною свідомістю. ...концептуальна влада — це двояке явище: з одного боку, це влада концептуально владних людей, а з іншого боку, це влада конкретної концепції (системи ідей), що домінує над суспільством [14, с. 123].*

Визначили дослідники і роль концептуальної влади в житті суспільства. Н. С. Крапівіна та І. В. Пітеркін зазначають, що «концептуальна влада акумулює світоглядну інформацію, що дозволяє бачити загальний хід розвитку, і на основі цього формує концепції досягнення цілей розвитку країни. При цьому відсутність у держави власної концепції становлення і розвитку означає не відсутність у ній концептуальної влади, а управління нею за чужою концепцією» [14, с. 123-124].

Є незаперечні докази того, що управління українським суспільством весь період незалежності здійснювалося за чужою концепцією. По-перше, в 90-х роках ХХ століття правлячими колами України були проведені за моделлю економістів чиказької школи М. Фрідмана і Ф. Хайека ринкові реформи, які призвели до руйнування економічної системи і падіння ВВП до 2000р. майже в 2,5 разу. По-друге, з початку реформ українське суспільство занурилося в перманентну системну кризу, з якої практично ніколи не виходило. По-третє, ці реформи призвели до демографічної кризи і величезних демографічних втрат, в результаті чого в демографічному Звіті ООН (2001 р.) український народ визнано «вимираючою нацією». По-четверте, управління реформами 90-х років ХХ ст. в Україні здійснювалося з участю таких іноземних радників як Дж. Сакс, Л. Фаоро, А. Ослунд, О. Гаврилишин, які, цілеспрямовано знищуючи економіку України, розчищали простір для діяльності іноземних ТНК на її території і виконували роль економічних вбивць. По-п'яте, заради власного збагачення правлячі кола України постійно ігнорували національні інтереси українського народу. По-шосте, пріоритет зовнішніх орієнтирів інтеграції в діяльності правлячих кіл, при повному ігноруванні

необхідності внутрішньої інтеграції, призвів до соціокультурного розколу українського суспільства, а потім — і до втрати територіальної цілісності України. По-сьоме, правлячі кола України виявилися неспроможними до розробки власної концепції управління суспільством (не вдалося розробити і втілити в життя ані захоплюючу національну ідею, ані привабливий суспільно-політичний ідеал, ані життєздатну національну стратегію розвитку України), натомість усі Президенти України, за оцінками науковців, жили «чужим розумом».

На жаль, владні структури України, що сформовані після Євромайдану, аж ніяк не переорієнтувалися на національні інтереси українського народу. Як зазначає політик М. Томенко, керівництво країни більше піклується про дотримання інтересів міжнародних корпорацій, ігноруючи державні інтереси. Він констатує «сильний міжнародний вплив на процеси в країні. Не даремно ж Яценюка так хвалять американці та інші іноземні партнери — він фактично керує «урядом зовнішнього управління» [7]. «Що стосується менеджерів та іноземців в уряді Яценюка, то зараз мені зрозуміло, — визнає М. Томенко, — що цей підхід себе не виправдав. Ці люди більше працюють на західний бізнес, ніж на українську економіку» [7].

Неоліберальні ринкові реформи, що проводилися в Україні під наглядом іноземних радників, кардинально змінили засади життєдіяльності сучасного українського суспільства. Для аналізу засад життєдіяльності суспільства автором було запропоновано концепцію життєустрою народу.

Життєустрій народу — це поняття, що позначає історично утворений порядок взаємозв'язку людини, природи і суспільства, що забезпечує інтеграцію суб'єктів життєдіяльності в певний соціально-історичний організм і відтворення останнього як цілісності, яка ґрунтується на відтворювальних процесах, включаючи відтворення людини, економічної системи, соціальної структури, політичної системи, техносфери, соціокультурної сфери та способу життя соціальних суб'єктів.

Дослідження феномена життєустрою народу створило методологічне підґрунтя для характеристики основних соціальних змін в житті українського суспільства та виявлення основних загроз, перед якими воно опинилося. Ці загрози певною мірою відображені у висновках до розділів та підрозділів монографії [13]. Уявлення про українське суспільство як цілісний соціальний організм привели автора до висновків про існування певних сил, процесів і тенденцій, що загрожують збереженню цієї цілісності.

Дослідження зміни життєустрою українського народу, переходу від його радянської моделі до пострадянської в сучасній Україні виявило не лише суперечливість цього процесу, але й величезні втрати здобутків радянського періоду, різке наростання негативних тенденцій відтворювальних процесів в українському суспільстві, необхідність пошуку шляхів оптимізації розвитку життєустрою народу. Як свідчить історія, український народ не один раз потрапляв до історичної (екзистенціальної) пастки, а вихід із неї знаходили саме ті суспільно-політичні сили, які орієнтувалися на потреби, інтереси та менталітет народу. В сучасному світі найбільшу загрозу українському народу створює глобалізація, яка перетворила Україну на об'єкт експлуатації з боку глобальних центрів. Правлячі кола сучасної України в гонитві за нескінченим власним збагаченням перетворюються на прислугу центрів глобального капіталу, все більше відриваються від життя народу, ігнорують його потреби та інтереси. Проблема збереження українського народу в умовах глобалізації виступає як цивілізаційний виклик. Діюча модель соціально-економічного розвитку України несе загрозу існуванню українського народу. Необхідність зміни моделі розвитку України стала очевидною і вимагає розробки наукової теорії поступального розвитку українського суспільства [13, с. 219].

Неоліберальні реформи, що проводилися в Україні в 90-х роках ХХ століття за вказівкою іноземних радників, на основі розроблених іноземцями теоретичних моделей, в інтересах транснаціональних компаній і провідних держав світу, призвели до глибинної трансформації людини, суспільства і суспільної свідомості. На жаль, ні в суспільно-гуманітарних науках, ні в творах мистецтва, ні в соціальній філософії ці зміни достатньо не осмислені.

В.М. Геєць оцінив зміст суспільно-політичних змін в незалежній Україні як рух від абсолютизму держави до абсолютизму ринку. Це час формування державності і одночасної трансформації суспільного і економічного життя, якщо трансформацію розглядати як пошук шляху до якісно нового стану справ у суспільстві, державі, економіці. Оскільки кінець ХХ ст. позначився у глобальному масштабі успіхами країн з ринковою економікою, де свобода і

демократія є основоположними як у суспільному, так і в економічному житті, то вся сукупність ключових рішень у визначенні подальшого розвитку пов'язувалася виключно із вільним ринком, який в умовах переходу від соціалізму до капіталізму став своєрідністю абсолютизму, який лібералізував усі сфери суспільного життя і особливо відносини між державою і бізнесом. Багато в чому нелегальні, непрозорі, а часто й злочинні ринкові відносини між державою і бізнесом стали основою магістрального шляху абсолютизації ринку, якому дозволено все. Хоча декларувалося, що країна поставила завдання стати країною з цивілізованою ринковою економікою і досягнути результату, що став би основоположною моделлю життя, по суті, попередня модель абсолютизму держави в Україні, як і в інших країнах, рухалась до абсолютизму ринку. Склалася суспільна атмосфера, де «нова ідеологія» стала «тотальною свободою», яка дозволяє йти шляхом збагачення без будь-яких обмежень, а псевдоринкові відносини виявилися домінуючими в багатьох сферах, особливо в частині взаємодії держави і бізнесу [2, с. 342].

Аналіз названих трансформацій з позицій політекономії засвідчує, що в зазначених нами умовах процес суспільного відтворення (як взаємопов'язана єдність процесів виробництва, обміну, розподілу, споживання) в Україні було переведено в режим руйнування економіки і соціального організму країни.

Взаємозв'язок чотирьох складових процесу суспільного відтворення у кожному конкретному суспільстві характеризує функціонування механізмів виробництва товарів (та послуг) і їхній рух до споживача. При цьому між суб'єктами виробництвом і суб'єктами споживання існують два важливі процеси зі своїми власними механізмами функціонування — процеси обміну і розподілу продуктів виробництва. Процес обміну продукції (або результатів праці) забезпечується функціонуванням ринку, тобто соціального інституту, який охоплює сферу товарно-грошових відносин. В забезпеченні процесу розподілу продуктів виробництва (послуг) завжди провідну роль відігравала держава, яка не лише контролювала територію і природні ресурси, але й була основним регулятором економічних відносин і процесів. Реалізації функції розподілу національного багатства між різними класами і верствами були позбавлені лише колонії і напівколонії.

М. Павловський довів, що абсолютизації одного з цих двох процесів веде до утвердження певного соціально-економічного устрою суспільства. Якщо відбувається абсолютизації обміну (ринку), то це призводить до формування класичного (дикого) капіталізму, в основі якого лежить ідея вільного підприємництва і доктрина невтручання держави в економіку. Ця модель суспільних відносин склалася як тип суспільства в ХІХ ст. Якщо відбувається абсолютизація процесу розподілу, то держава домінує в економіці (економіка набуває одержавленого характеру) і наслідком цього процесу є формування державного соціалізму. Подібного типу модель економіки функціонувала в колишньому СРСР. Унікаючи абсолютизації ринку або держави, провідні країни сучасного світу створили змішані економічні системи, які поєднують державне регулювання і ринкове саморегулювання [8, с. 20-22].

Л. Кучма стверджує, що він десять років будував в Україні «класичний демократичний капіталізм». Соціолог В. Тарасенко зазначає, що цей устрій продовжують будувати, але виходить капіталізм «дикий», архаїчний — з численними злочинами, несправедливою приватизацією, відтворенням класу надбагатих і масової бідності, вимиранням нації, тіньовою сферою. Як визнає Л. Кучма, усе це є наслідком вибору тієї моделі трансформації українського суспільства, яку реалізував його політичний режим [15, с. 142].

Реформи Л. Кучми за своєю суттю є соціал-дарвіністською програмою. Характеризуючи проект здійснення неоліберальних реформ в Україні, В. Малюк зазначає, що сутність неолібералізму полягає в намаганні створити такий глобальний соціально-економічний режим, в якому буде відновлено владу найбагатших власників капіталу — фінансової еліти і забезпечено в її інтересах необмежену свободу руху капіталу в пошуках максимального прибутку. Згідно з неоліберальними поглядами всі сторони життя суспільства мають бути підпорядковані ринковим порядкам, держава має бути усунута від піклування про розвиток системи соціального захисту, населення саме має забезпечувати умови власного соціально-економічного відтворення. Неолібералізм орієнтує на реалізацію соціал-дарвіністської програми, метою якої є відновлення загальних умов нагромадження капіталу [6, с. 181].

Все сказане стосується також соціально-економічного розвитку України, оскільки її реформи брали за зразок саме неоліберальну модель замість декларованої моделі соціально

орієнтованої ринкової економіки. Наслідком стало те, що культурна матриця продуктивного типу буржуа-підприємця була з самого початку замінена в українському бізнес-середовищі матрицею паразитарного типу спекулянта-лихваря. Діяльність українського бізнесу, зважаючи на методи проведення приватизації та масштаби так званої тіньової економіки, має мафіозний характер. Українські бізнес-еліти фактично відмовляються від виконання підприємницьких функцій на користь спекулятивних практик, пов'язаних з розпродажем матеріальних, природних та людських ресурсів України. Підтвердженням цього є жалюгідний стан української промисловості, особливо галузей, пов'язаних з сектором високих технологій, на фоні розквіту приватного фінансового сектору [6, с. 181].

Одним із наслідків невидимої війни проти українського суспільства є занепад науково-технологічного потенціалу України. Б. Малицький зазначає, що науково-технічний та інноваційний розвиток України відбувався за поганим для країни сценарієм, написаним на основі ключових положень неолібералізму. Ще перед початком утворення на пострадянському просторі нових держав група високопоставлених експертів за дорученням Президента США підготувала доповідь під назвою «Як використати науку СРСР, який розвалюється, в інтересах США». Крім запропонованих у доповіді заходів щодо залучення в США радянських вчених та кращих досягнень радянської науки, недопущення переїзду радянських спеціалістів з озброєння в недружні США країни, опосередковано ставилося завдання на майбутнє зберегти багаті природними ресурсами пострадянські країни в якості сировинного придатку і широкого ринку збуту їхньої середньо- і високотехнологічної продукції. Другим напрямом було нав'язування Україні невігідних, з точки зору розвитку вітчизняної науки, а також середньо- і високотехнологічного секторів виробництва, умов надання зарубіжних кредитів. Для отримання будь-якого, навіть незначного за величиною валютного кредиту, згідно укладеним меморандумам з МВФ, Україна повинна була скоротити свій науковий потенціал до 1/3 від наявного [5, с. 43-44].

Якщо в економічному житті України провідним був процес приватизації державного майна, який змінив структуру власності, позбавивши державу її колишнього впливу на економіку, а разом з ним і ресурсів необхідних для вирішення загальносоціальних завдань, то в духовному житті суспільства відбулися зміни, які майже непомітно утверджували домінування нового історико-культурного типу людини («нового українця»). Зміни в духовному житті пов'язані із впливом комерціалізації на всі сторони життя суспільства.

Комерціалізація охопила всі сфери суспільного життя України, навіть ті, в яких цей процес є руйнівним для суспільства. Комерціалізація таких сфер як державна влада, державне управління, оборона, національна безпека, правоохоронні органи не могла не привести до моральної деградації загалу їхніх працівників. Комерціалізація цих сфер проявилася в торгівлі посадами, розбазарюванні цінностей (державного майна), створенні кримінальних схем для групового збагачення, надання незаконних послуг, а головним наслідком є втрата державними органами та установами, їх працівниками здатності належно виконувати покладені на них обов'язки. Корупція державного апарату України є прямим, безпосереднім наслідком неоліберальних реформ.

Перехід українського суспільства до абсолютизації товарно-грошових відносин остаточно закріпив зміну історико-культурний тип людини. Тепер домінуючою стала особа типу «економічна людина». М. Шульга констатує, що внаслідок затяжної системної кризи і загальної деморалізації суспільства відбулася зміна основного соціокультурного типу людини. «Масовою і, на жаль, базовою для українського суспільства стає людина без світогляду і без моралі, «людина без властивостей» [16, с. 5].

В результаті неоліберальних реформ в Україні відбулася трансформація соціальної організації населення. Виявлення сутності цього процесу вимагає аналізу відповідного феномена радянського типу. Як зазначає О.Зинов'єв, хоч радянське суспільство мало складну будову, основу його структури утворювала стандартна організація населення. Всі дорослі та працездатні громадяни об'єднуються в первинні ділові колективи — в клітини цілого. Це добре всім відомі заводи, фабрики, інститути, ферми, магазини, школи, лікарні та інші підприємства і установи, в яких громадяни приймаються на роботу, отримують винагороду за працю, досягають успіху, роблять кар'єру, отримують нагороди та різні життєві блага. Співробітники клітин утворюють єдині соціальні колективи, які мають свою структуру і правила життя, незалежно від справи, якою вони зайняті. Основними соціальними відносинами комунізму є

відносини між індивідом та колективом, а також відносини субординації (начальствування та підпорядкування), і координації (співпідпорядкування) між окремими індивідами, групами індивідів, клітинами і об'єднаннями клітин у більш складні органи і тканини цілого організму [4, с. 339-342].

В процесі ринкової трансформації в українському суспільстві більшість трудових колективів підприємств, колгоспів і радгоспів розпалися, а місце державних підприємств зайняли приватні. Колективістські засади суспільних відносин були витіснені відносинами індивідуалізму. М. Шульга навів характеристику змін соціальної структури українського суспільства. Він зазначає, що утворена в процесі приватизації державної власності, встановлення капіталістичних соціально-економічних відносин нова соціальна структура суспільства перетворила всі класи. Її не можна розглядати так, ніби одні класи (наприклад, робітничий клас) залишилися такими, якими були при соціалізмі, а інші, особливо сформовані недавно, — міська і сільська дрібна буржуазія, сільські батраки, інші — це нові класи, з новими, невідомими нам особливостями. І ті, й інші стають невідомими не тільки для тих, хто прагне зрозуміти їхню сутність ззовні, але й для них самих. Що стосується робітничого класу, то із панівного класу суспільства, який разом з іншими класами і соціальними групами був господарем усієї загальнонародної власності, він перетворився в клас найманих працівників. Його тепер наймають на роботу до себе на фабрики і заводи нові власники. З класу, який оспівувала радянська пропаганда, він перетворився в групу роботяг, яку не розрізняють ЗМІ, в сіру масу, яка не представляє інтересу ні для газет, ні для радіо, ні для телебачення. Серед цих груп неможливо точно підрахувати декласованих елементів, людей, які в умовах розвалу держави, занепаду економіки, закриття підприємств, під ударами долі втратили зв'язок з колективами, втратили віру в майбутнє і змушені вести такий спосіб життя, який забезпечує їм лише елементарне виживання [16, с. 81-82].

Розрив традиційних соціальних зв'язків між працівниками, боротьба панівних верств за накопичення первинного капіталу, а більшості громадян — за виживання в умовах ослабленої і деградованої державної влади призвели до того стану суспільства, яке Т. Гоббс називав природним, тобто «війна всіх проти всіх». Видатний мислитель доводив, що цей стан був збитковим для всіх і змусив людей шляхом договору об'єднатися в державу та підкоритися правителю, щоб отримати захист і можливість гуманного життя.

Однією із найбільш суперечливих складових суспільного життя України виявилася ідеологічна сфера. В. Воловик розглядає ідеологію як сукупність теоретично обґрунтованих ідей і поглядів на оточуючу дійсність і самих себе, які сприйняті суб'єктом у якості правильних і потрібних у вирішенні тих або інших практичних завдань [1, с. 69]. Конституція України закріплює, що жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова, але реальне суспільне життя внаслідок ринкових реформ привело до утвердження культу грошей (поклоніння Мамоні — символу багатства) в житті багатьох громадян України, особливо молоді. «Мамонізм» постає як панівна ідеологія в Україні.

М. Сенченко розглядає мамонізм як хворобу нашого часу і розкриває його антигуманну сутність. Сьогодні під мамонізмом потрібно розуміти наступне: з одного боку, це величезна всесвітня влада грошей, наддержавна влада фінансів, що вважає себе найвищою владою над будь-якими правами народів на грошове самовизначення, міжнародний великий капітал, т. зв. «фінансовий інтернаціонал»; з іншого боку, це побудова духовного світу людини, що охопила щонайширші верстви населення, ненаситне бажання завоювання, спрямоване туди ж сприйняття життя, яке вже привело до деградації моральних понять [11, с. 50].

Дослідник доводить, що ідеологія мамонізму призвела до розв'язування світових війн. «Ця розбудова духовного світу втілилася і піднеслася на вершину життя у формі міжнародної плутократії. Основним джерелом сили мамонізму є невпинний і нескінчений потік матеріальних благ, обумовлений функціонуванням відсотка. З наскрізь аморальних думок про відсотки з позичкового капіталу і народився фінансовий інтернаціонал. Цей духовний і моральний устрій життя, що виріс з жадності до відсотка і спекуляції будь-якого роду, привів до засмокування в глибоку трясовину частини олігархії. Думка про відсоток з позичкового капіталу — найбільший винахід його самого, що забезпечує ледаче сидіння на троні невеликого числа грошових володарів за рахунок працюючих націй і їх робочої сили, і саме ця думка привела нас до глибоких, непереборних протиріч, до класової ненависті, що у свою чергу породило світові війни» [11, с. 50-51].

Саме перехід до абсолютизму ринку та домінування ідеології мамонізму створили в українському суспільстві соціальне середовище, сприятливе для війни. Про наявність такого середовища свідчать певні факти: по-перше, між воюючими сторонами ведеться інтенсивна нелегальна торгівля (прав був Віспасіан: «Гроші не пахнуть!»); по-друге, склалися групи, які безпосередньо збагачуються на війні; по-третє, поява приватних воєнних кампаній і загонів озброєних людей, які перебувають на утриманні олігархів; по-четверте, до ведення бойових дій з обох сторін залучаються найманці, забезпечення яких є досить привабливим для представників маргіналізованих верств населення; по-п'яте, ЗМІ ворогуючих сторін навіть в умовах відведення важких видів озброєння від лінії зіткнення не спромоглися на перехід до мирної тематики, вони продовжують війну образів, втілюючи волю певних правлячих кіл.

У всіх названих руйнівних процесах певна незначна частина суспільства (панівна і паразитуюча) знайшла можливість видобувати неабиякі прибутки з метою власного збагачення. Населення ж України практично забуло про те, що країна може рухатися шляхом поступального розвитку, що включає не лише будівництво високотехнологічних підприємств, а й сучасної соціальної інфраструктури, а також підвищення рівня та якості життя населення. Про будівництво оновленого майбутнього нашого суспільства ніхто з «еліти» навіть говорити не хотів. І лише початок розпаду соціального організму України, втрата нею Криму і контролю над частиною території Донбасу, що супроводжувалися відчутними втратами активів олігархів, змусили останніх згадати про ідею державного будівництва. Голова Федерації роботодавців України Д. Фірташ висунув План модернізації України. Він зазначає: «Нашим гаслом в наступні 5-10 років — це має бути гасло «будівництво». Не шукати ворогів, не прагнути навішувати ярлики вам або мені, треба зшивати країну. Тоді все буде працювати» [10]. Такою є діалектика війни і миру: в умовах миру велася невидима війна, що нещадно руйнувала засади суспільства, а воєнний конфлікт у Донбасі змусив правлячі кола сучасної України згадати про будівництво як технологію зміцнення соціального організму України, як технологію, яка несе мир, достаток і процвітання на українську землю.

Таким чином, в процесі трансформації українського суспільства, яке здійснювалося на основі вчень західних теоретиків, за безпосередньої участі іноземних радників, в інтересах іноземних ТНК, всупереч національним інтересам українського народу, із активним залученням правлячої верхівки України до руйнування існуючого життєстрою та розкрадання національних багатств країни відбувалися руйнівні процеси у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Наведений аналіз підтверджує, що ці руйнування є проявом чужої концептуальної влади. Найважливішими наслідками невидимої війни проти українського народу є: 1) перетворення його на вимираючу націю і утримання в цьому стані; 2) занепад системи економіки, деіндустріалізація та деінтелектуалізація, втрата Україною статусу високотехнологічної держави; 3) руйнування колективістських засад соціальної організації населення і утвердження індивідуалістських; 4) утвердження історико-культурного типу «економічна людина» як домінуючого в суспільстві; 5) негласне утвердження в якості панівної в українському суспільстві ідеології мамонізму.

Перспектива подальшого дослідження проблеми вбачається в розробці засад філософії миру для українського суспільства.

Список використаної літератури

1. Воловик В.І. Політична філософія. Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / В.І. Воловик. — Запоріжжя: Просвіта, 2012. — 184 с.
2. Геец В.М. Развитие и кризисы в Украине — противоречия трансформации / В.М. Геец // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Збірник наукових праць. — 2009. — Випуск 15. — С. 341-348.
3. Гродненский Н.Н. Четвертая мировая: США в войне за мировое господство / Н.Н. Гродненский. — Мн.: Изд. Ильин, 2004. — 348 с.
4. Зиновьев А. Несостоявшийся проект. Распутье. Русская трагедия: [сб.] / Александр Зиновьев. — М.: АСТ: АСТ МОСКВА, 2009. — 542 с.
5. Малицкий Б.А. Неoliberalизм и кризис инновационного развития экономики. Формула кризиса / Б.А. Малицкий. — Изд. второе. — К.: Феникс, 2013. — 64 с.

6. Малюк А. Ставлення України до неоліберальних реформ / А. Малюк // Українське суспільство 1992-2006. Соціологічний моніторинг / За ред. д.е.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. — К.: Інститут соціології НАН України, 2006. — С. 176-186.
7. Николай Томенко: После местных выборов количество желающих идти на досрочные парламентские уменьшилось // Аналитическая служба новостей. — [Электронный ресурс]. — режим доступа: <http://asn.in.ua/ru/news/interview/22739-nikolajj-tomenko-posle-mestnykh-vyborov-kolichestv.html>
8. Павловський М. Стійкість економічної системи. Від риторики до дії / М. Павловський // Віче, 2001. — № 3. — С. 18-33.
9. Петухов Ю.Д. Четвертая Мировая. Вторжение. Хроника оккупации Восточного полушария / Ю.Д. Петухов. — М.: Метагалактика, 2004. — 416 с.
10. План модернізації України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukraine-modernization-plan.changeua.com>
11. Сенченко М.І. «Доларовий лохотрон» чи Фінансове поневолення світу / М.І. Сенченко. — Київ: ФОП Стебляк, 2014. — 376 с.
12. Сенченко Н.И. Теория и практика невидимых войн. — Киев: КИТ, 2009. — 504 с.
13. Скворець В.О. Життєустрій народу як соціальний феномен / В.О.Скворець. — Запоріжжя: КСК-Альянс, 2012. — 376 с.
14. Солонько И.В. Феномен концептуальной власти: социально-философский анализ: монография / И.В. Солонько. — 3-е изд., перераб. и доп. — М., 2011. — 304 с.
15. Тарасенко В. Суспільство альтернатив / Тарасенко // Українське суспільство 1992-2006. Соціологічний моніторинг / За ред. д.е.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. — К.: Інститут соціології НАН України, 2006. — С. 139-149.
16. Шульга Н.А. Дрейф на обочину: Двадцать лет общественных изменений в Украине. — К.: ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф», 2011. — 448 с.

Аннотация

Скворец В.А. Диалектика войны и мира в украинском обществе.

Опираясь на анализ специфики современной войны, концептуальной власти и жизнеустройства народа, автор исследует социальные процессы, которые ослабляли социальный организм Украины. Взаимосвязь войны и мира рассматривается в контексте процесса включения украинского общества в «сверхобщество». Управление украинским обществом периода независимости осуществлялось по чужой концепции. Рыночные реформы в Украине привели к глубинной трансформации человека, общества и общественного сознания. «Мамонизм» установился как господствующая идеология в Украине.

Ключевые слова: концептуальная власть, неоліберальні реформи, сучасна війна, життєустройство народа, социальный организм Украины, национальные интересы украинского народа, идеология мамонизма.

Summary

Skvoretz V. A. The Dialectics of War and Peace in the Ukrainian Society.

The article aims to represent the correlation between war and peace in modern Ukrainian society. The author analyzes Ukraine's social processes, which diminished the country's social organism in peaceful times, intensified its contradictions and fostered a military conflict, taking into consideration the specifics of modern warfare, theoretical interpretation of the conceptual power phenomenon and the concept of nation's lifestyle.

The analysis of social changes in modern Ukraine should be considered in the light of modern ideas about war and its aims, which are achieved with the help of political, organizational, financial, economic, ideological, cultural, informational and other means based on the same principle as secret services and intelligence use. Experts (M. Senchenko) consider every astonishing factor as a carefully designed program of invasion into the social body similar to virus with further damaging and destroying the lifestyle and life sustenance of people, society and state.

One should study the correlation between war and peace in Ukraine in the context of including the Ukrainian society into the "super-society", the impact of such a social phenomenon as a conceptual power. Experts (I. Solonko) regard it as the power of people able to generate social processes, covering the life of society during many generations and proceed according to the developed concept.

The management of the Ukrainian society after gaining the independence was carried out according to a foreign concept. The market-style reforms of 90-s based on the model of M. Friedman and Friedrich Hayek prove that. They ruined the economic system and caused the drop in Gross Domestic Product nearly in 2.5 times by 2000. After their beginning the Ukrainian society is suffering from the permanent systemic crisis; the reforms have led to a demographic crisis and recognition of the Ukrainian people as "dying nation". The implementation of these reforms involves foreign advisors who destroyed the economy of Ukraine, thus giving way to foreign multinationals, while Ukrainian authorities constantly ignored national interests of their people. Besides, the priority of foreign policy integration led to social and cultural stratification of the society; Ukrainian political leaders failed to develop their own concept of governance.

Neoliberal reforms in Ukraine significantly transformed people, society and public awareness. Under the circumstances of transition from the state dominance to the market dominance the process of social development in Ukraine turned into the economic and social destruction.

The commercialization affected all the spheres of public life in Ukraine, even those where this process is destructive for the society (public authorities, state administration, defense system, national security, law enforcement bodies). Now the type of "economic man" or "man without world view" dominates. Due to the market reforms the cult of money (Mammon) became firmly established in the lives of many Ukrainian citizens. "Mammonism" appears as Ukraine's dominant ideology.

So, the transition to the market dominance and mammonism created a certain social environment in the society, favourable for war. An intensive illegal trade between belligerents; the enrichment of some groups of people in the war; the emergence of private military companies; the involvement of hired military men for combat prove that fact. The mass-media continue the war of images even in the period of truce, thus fulfilling the will of certain ruling circles.

Thus, the process of transformation of the Ukrainian society was based on works of Western theorists and involved foreign advisors. It was carried out for the benefit of foreign trans-national companies contrary to the national interests. Besides, Ukraine's political elite was involved in destructing the current lifestyle and plundering national wealth. So, destructive processes occurred in all social spheres.

The analysis mentioned above confirms they displayed a foreign conceptual power. The most important consequences of hidden war against Ukraine are: 1) its transformation into a dying nation and maintenance of this state; 2) the decline of economy, deintellectualization, deindustrialization and the loss of the status of a high-tech state; 3) the destruction of collectivist principles in social organization and the establishment of individualistic principles; 4) the promotion of historical and cultural type of "economic man" as dominant in the society; 5) the secret approval of mammonism as the dominant ideology of the Ukrainian society.

Keywords: conceptual power, neoliberal reforms, current war, people's lifestyle, the social organism of Ukraine, national interests of the Ukrainian people, the ideology of mammonism.

УДК 82.398:179.8

С. О. Стасенко

МІФ ПРО ОДІССЕЯ: СЕМАНТИЧНА МОДЕЛЬ, ВАРІАТИВНІСТЬ РЕЦЕПЦІЙ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЙ

Реферат: Міф є зразком не «примітивного», але «первісного» мислення. І в якості такого, міф задає семантичні матриці, які наповнюються змістом залежно від контексту тої чи іншої епохи або внутрішнього світу суб'єкту, який звертається до міфу. Зважаючи на відсутність у міфі раціонального інструментарію для пояснення складних явищ соціального життя, у міфі використовується звернення до типових ситуацій, які виступають моделями для пояснення існуючих процесів. Однією з таких ситуацій є боротьба героя міфу з випробуваннями, в процесі якої він отримує духовну владу і силу. Міф про Одиссея розкриває динаміку і трагізм даного процесу, що демонструють численні рецепції та інтерпретації гомерівського міфу про Одиссея.

Ключові слова: міф, логос, випробування, духовна влада, іудео-еллінська традиція.